

27.2.2013

Valtiovarainministeriölle

valtiovarainministerio@vm.fi

Viite Lausuntopyyntö VM162:00/2011

LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA

Lausunnolla oleva lakiehdotus perustuu maan laajuiseen kuntauudistukseen, joka sisältyy pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmaan. Luonnoksessa kuntarakennelakiksi esitetään muutoksia nykyiseen kuntajakolakiin, jonka nimike muutettaisiin kuntarakennelakiksi. Lakiin liittäisiin säännökset kuntarakenneuudistuksen tavoitteista, kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvityisperusteista ja niistä poikkeamisesta sekä muutettaisiin kuntien yhdistymisen taloudellista tukea koskevia säännöksiä. Osa säännöksistä olisi määräaikaista.

Vesilaitosyhdistys (VVY) on vesihuoltolaitosten toimialajärjestö. Jäseninämme on noin 300 vesihuoltolaitosta kattava noin 90 % maamme vesihuollosta. Järjestetty vesihuolto kattaa tällä hetkellä talousveden osalta yli 90 % ja jätevesien johtamisen ja käsittelyn osalta yli 80 % Suomen väestöstä. Vesihuoltolaitosten vesijohtoverkostoja on vastaavasti noin 100 000 km ja viemäriverkostoa noin 50 000 km.

Vesihuoltolaitokset toimivat kunnallisina liikelaitoksina tai taseyksiköinä sekä osakeyhtiöinä tai vesiosuuskuntia. Kunnan yhdistyminen toiseen kuntaan vaikuttaa vesihuoltolaitokseen monella tavalla. Kuntien yhdistyessä tapahtuu myös vesihuoltolaitosten yhdistymisiä. Vesiosuuskunnat, jotka ovat asukkaiden omistamia, jäävät yleensä yhdistymisen ulkopuolelle, mutta ne ovat kunnan kanssa läheisessä yhteistyössä ja joutuvat sopeutumaan uuden kunnan pelisääntöihin.

Vesilaitosyhdistyksen mielestä kuntien yhdistyessä olisi tärkeää, että vesihuoltolaitokset pääsisivät mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osallistumaan yhdistymisselvityksiin. Siten saadaan aikaan kuntalaisia parhaiten palvelevat ratkaisut. Lisäksi eri käytäntöjen, maksujen ja sopimusten yhtenäistäminen ei tapahdu hetkessä.

Kuntajaon kehittämisen tavoitteet lisättäisiin nimenomaisesti kuntajaon muuttamisen edellytykseksi lain 4 §:ään. Lakiehdotuksen mukaan kuntajaon muuttamisen yhtenä edellytyksenä olisi se, että muutos edistää kuntajaon kehittämisen tavoitteita. Uusien kuntien tulisi täyttää laissa säädetyt kuntajaon kehittämisen tavoitteet siten, että yhdistymisen edellytyksiä katsotaan koko alueen näkökulmasta. Tämä tarkoittaa lakiehdotuksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan muun muassa sitä, että uusien kuntien tulisi olla elinvoimaisia, alueellisesti eheitä ja yhdyskuntarakenteeltaan toimivia.

Pykälästä tai sen perusteluista ei käy selvästi ilmi, mitä kaikkia toimintoja tulisi tarkastella kunnan elinvoimaisuuden, alueellisen eheyden ja yhdyskuntarakenteen toimivuuden kannalta. Vesilaitosyhdistyksen näkemyksen mukaan vesihuollon toimivuus ja varautuminen vesihuollon erityistilanteisiin tulisi ottaa huomioon tässä tarkastelussa.

Vesihuoltolaitosten yhdistäminen ei välttämättä vaadi kuntien yhdistymistä, joten laitokseen kasvattaminen onnistuu ilman kuntaliitoksiäkin. Toisaalta kuntaliitoksissa tapahtuu vesihuoltolaitosten yhdistymisiä, haluttiin tai ei. Vesilaitosyhdistys katsoo, että alueellisessa tarkastelussa tulisi ottaa huomioon myös, millaiset yhteenliittymät ovat vesihuollon toimivuuden kannalta tarkoituksenmukaisia. Esimerkiksi mahdollisuuden vedenhankintaan uuden kunnan alueella tulisi olla eräs yhdistymisessä tarkasteltavista asioista. Yhdistymisissä tulisi ottaa huomioon ja turvata myös olemassa olevat vesihuollon yhteistyöjärjestelyt ja – sopimukset.

Kuntarakennelaki mahdollistaisi myös kunnan osan siirtämisen toiseen kuntaan, kuten voimassaoleva kuntajakolakikin. Kunnan osan siirtäminen saattaa olla vesihuollon kannalta ongelmallista, ja kunnan osan siirtämistä harkittaessa tarkoituksenmukaisuutta tulee harkita myös vesihuollon kannalta. Asiakkaat on liitetty jo laitoksen verkostoon. Vesihuollon rakennelmat ovat pysyviä, koska niitä on vaikeaa ja epätaloudellista purkaa. Silloinkin, kun kyseessä on kunnallinen vesihuoltolaitos, palvelun myynti oman kunnan ulkopuolelle katsotaan verolliseksi toiminnaksi.

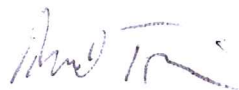
Kuntarakennelain 33 §:n mukaan kunnalliset maksut olisi yhtenäistettävä koko uuden kunnan alueella tai kunnassa ja siihen siirrettävällä alueella kuntajaon muutoksen voimaantulosta, jollei mainitusta ajankohdasta ole lakiin perustuvaa syytä poiketa. Lisäksi 36 §:n mukaan kuntien yhdistyessä siirtyisivät lakkaavan kunnan oikeudet, luvat, omaisuus, velat ja velvoitteet uudelle kunnalle. Voimassaolevassa kuntajakolaissa on vastaavat säännökset.

Kunnallisten maksujen yhtenäistämisen vaatimusta on tulkittu usein niin, että se tarkoittaa myös vesihuoltolaitosten maksujen yhtenäistämistä kuntajaon muutoksen voimaantulosta. Säännös tulisi rajata selvemmin koskemaan luonteeltaan julkisoikeudellisia kunnallisia maksuja. Vesihuollon maksut ovat yksityisoikeudellisia myös kunnallisissa vesihuoltolaitoksissa. Kun yhdistyvien kuntien maksuissa on huomattavia eroja, lainsäädännön tulisi turvata mahdollisuus muutaman vuoden siirtymäaikaan, jona maksuja yhtenäistettäisiin. Esimerkiksi kulluttajaviranomaisen mukaan vesihuoltolaitoksen maksuihin ei tulisi tehdä huomattavia kertakorotuksia.

Lakiehdotuksen mukaan kuntien henkilöstön asema turvattaisiin vuosien 2014–2017 alusta voimaan tulevissa kuntajaon muutoksissa nykyisen tasoisena säätämällä siirtyvän henkilöstön viiden vuoden irtisanomissuojasta. Vesilaitosyhdistys pitää irtisanomissuojaa perusteltuna. Lisäksi yhdistys toteaa, että kuntajaon muuttamisessa henkilöstö tulisi ottaa mukaan päätöksentekoon mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Vesihuoltolaitosten kannalta on tärkeää, että kuntien yhdistymisessä vesihuoltolaitokselle turvataan riittävät resurssit, jotta vesihuoltopalvelusta voidaan huolehtia asianmukaisesti päivystyksineen ja varallaoloineen.

Osmo Seppälä
toimitusjohtaja

Anneli Tiainen
lakiasian päällikkö